

KIS-789 – Br. **kernezh/kernezh** (p. 13), Gl. **boréal** (p. 14), **anémomètre, hygromètre** (p. 14), **roches ignées** (p. 15), **feuilles persistantes** (p. 16)

(MME ha GE – 01-03 03)

KERNEZ / KERNEZH

[MME – 22 01 03] E GIBR (1 & 2) e skrivas RH ar ger *kernezh* evel-se... nemet er skouerioù a gaver e pennadoù AVEIÑ, AVEN FVR 194 ; BOSENN MGK 2 ; E-MESK BD 1575 ha BERRENTEZ EMG 318... En holl skouerioù-se e skrivas *kernezh*... gant *zh*, hep degas kemm evit kelo e-barzh NDFB... Moarvat en devoa lennet GMB 520-521...¹

[GE – 23 01 03] Netra souezhus a-berzh Roparz Hemon : dre bennaenn e heulie rik kendivizad 1941 : skrivañ *zh* en degouezhioù hepken ma kaved *z* e KLT ha *h* e gwenedeg, hag ivez skrivañ *c'h* pa gaved *h* e gwenedeg hep keñvereg e KLT. Nac'h a rae derc'hel kont eus ar yezhoù keltiek all ha, dre vras, eus ar gerdarzh. Un nebeud trozadoù a asantas ober evelkent, da skouer skrivañ *Arzhur, arzh* pa na gaver e gwenedeg nag *arh* nag *Arthur* ebet pa ouzon, moarvat dre ma oant amprestoù kembraek. Evit a sell *diwez* en en skrive a-wechoù gant *zh* (en e c'heriadurioù — evit unvaniñ gant *diwezhañ*), a-wechoù gant *z* (en unan eus e romantoù — evit doujañ da gendivizad 1941 ha moarvat d'ar gerdarzh gwirion). Heñvel dra, e skrive *armerzh*, met *merzout*. A du 'rall e talc'has da skrivañ *dameuc'h, bouneac'hiñ* bepred...

¹ “*Quaeznet* misère semble identique au gall. *caethnawd* captivité, de *-na#t [...]. Peut-être l'*n* provient-il d'un autre suffixe, cf. *qæznez* misère, chétiveté Gr., *kaëznez* Pel., *kéaznez, kéznez* f. Gon. [...] Cette terminaison *-nez* est tirée de *-nacta# Ét. gram. I, 60 ; cf. Z² 847, où il faut retrancher *goyun-ez* et *queff-rin-ez*. Une variante plus ancienne *-naez* se montre dans *cufnaez* douceur P 219, et dans le cornique *medhecnaid* médecine [skrivet *medheknezh* gant NANCE e NCED 107].”

BORÉAL

[MME – 28 01 03] E SADED Don 1/4 ho poa graet gant Br. *boreat* evit ar Gl. *boréal*. Netra na gavan avat evit treiñ ar Gl. *austral*.

Bepred e Don 1/4 ho poa graet gant Br. *gournorz* evit ar Gl. *grand nord*. Daoust ha tu zo da soñjal e Br. *gournorz* = Gl. *boréal* ha Br. *goursuel* = Gl. *austral*? Ha furoc'h e vefe soñjal e Br. *boreat/aostat*? Ober a ra *Diwan* gant Br. *boreel/aostrel*.

[GE – 29 01 03] Gl. *boréal*, Sz. *boreal* a zeu eus La. *borealis* deveret diwar La. *boreas*, Gr. *Boreva* "avel norzh, avel norzh gwalarn"; heñvel dra, Gl. Sz. *austral* a zeu eus La. *australis*, deveret diwar La. *auster* "avel su". An alamaneg ne ra ket gant an termenou-se, a-walc'h gantañ *nördlich*, *Nord*-ha *südlich*, *Süd*-, nag ar c'hembraeg pa ra gant *gogleddol* ha *deheuol*.

An termenou Gl. *boréal* hag *austral*, lennegel da gentañ, zo tremenet el lavar skiantel ha kazetennel. War un dro, en deus Gl. *austral* gounezet un eil ster en droienn Gl. *Terres australes* "ar c'hevandir en dro da bennahel ar su".

E gwir, mar amprest ar brezhoneg ar furmoù-se, ez eo kenkoulz heuliañ kinnigoù Roparz Hemon ha skrivañ *boreel*, *aostrel* — tampir evit SADED ha bevet *Diwan* evit ur wech! Hogen, ne vo ket pec'hed heuliañ hent an alamaneg hag ar c'hembraeg ha tremen gant *norzh*, *norzhat*, *norzhel*, *su*, *suat*, *suel*, pe c'hoazh *hanternoz*, *kreisteiz* ha deveradoù. Evit envel ar c'hevandir pennahel e c'haller derc'hel d'ober, evel SADED, gant *Douaroù*, *Tirioù an Adarzhrod*, *adarzhrodat*.

ANÉMOMÈTRE, HYGROMÈTRE

[MME – 10 03 03] Ha termenou brezhonek zo bet arveret c'hoazh evit Gl. *anémomètre* & *hygromètre*?

[GE – 11 03 03] Gl. *anémomètre* hag *hygromètre* zo bet studiet pellik 'zo dija. Ganto e save ar gudenn bet studiet e KIS-110 (La-06) hag e KIS-324 (La-08) : anvadur ar brasterioù.

Ur braster fizikel a c'haller savelañ *a*) pe evel ar c'heñver etre div ventenn, da skouer an *tizh*, a zo ar c'heñver etre ur *regad* (L) hag ur *pad* (T) : $V = LT-1$; *b*) pe evel ar c'heñver etre div werzhad eus an hevelep mentenn, da skouer ar *gwrezverker*, a zo ar c'heñver etre daou gementad gwrez.

Alese an daou zoare da sevel anvad ar binvioù muzuliañ : an *tizhventer* a ro da anaout niver ar c'hilometroù erolet dre unanenn amzer ; ar *gwrezverker* a ro da anaout derez an tommder en ur c'horf keñveriet ouzh daou zerez all kemeret da boentoù dave (dereziou tommder ar skorn war deuz hag an dour o virviñ).

An *anemometr* a ro da anaout tizh an avel, tizhventer an avel eo enta, dre gurzhañ : *avelventer*. An *higrometr* a ro da anaout an derez gleboregezh en ul lec'h a-geñver gant dereziou ar c'hleboregezh en ul lec'h peursec'h hag en ul lec'h peurvec'h gant ar glebor, ur *gleborverker* eo enta.

Evel a ouzout, ne gilomp ket rak arverañ an termenou etrevroadel evit ar binvioù skiantel : *anemometr*, *higrometr* amañ. Koulskoude en degouezh e teu gant an termenou brezhonek spizadurioù na gaver ket gant an termenou etrevroadel ; ar re-mañ zo enno *-mètre* bep tro, tra ma talc'h kont ar brezhoneg eus an diforc'h etre muzuliadur gwirion ar brasterioù (*-venter*) ha priziadur dereziou ur braster (*-verker*).

War un dro, Gl. *degré hygrométrique* a ya da Br. *gleborverk*, evel ma kaver Br. *gwrezverk* a-dal da Gl. *température*.

ROCHES IGNÉES

[MME – 12 03 03] Hag ur c'hevatal brezhonek zo da Gl. *roches ignées* ?

[GE] Aze e lakaez e penn kont amkan ar Garregoniezh : rummañ ar c'harregadoù. Evel boaz gant an arbennigourion ez eus lies reizhiad rummañ. An hini degemeret dre vras a lak kemm etre :

- 1) *roches exogéniques*, furmet e gorre an Douar, rannet etre
 - 1a) *roches résiduelles*, o tisoc'h eus treuzfurmadur ar c'harregadoù dre wered parennoù an aergelc'h,

- 1b) *roches sédimentaires*, o tiwanañ dre wered an dour gorre ;
- 2) *roches endogéniques* furmet e diabarzh ar voull Douar, rannet etre
 - 2a) *roches volcaniques*, deuet er gorre dre an tanvenezioù,
 - 2b) *roches plutoniques*, furmet er c'hondon ha deuet er gorre dre berzh distummadurioù ar bluskenn hag ar c'hrignerezh,
 - 2c) *roches hypabyssales* pe *subvolcaniques*, trede seurtad, etreat d'an daou gentañ.

An tri seurtad-mañ diwezhañ a stroller dindan ar skritell :

2* *roches éruptives* pe *roches ignées* — ken e vez arveret ar skritell-mañ alies evel kevatal da *roches endogéniques*.

E brezhoneg e kinnigfen :

- 1) *karregadoù barrien* (*barr + -ien < -gen "a zo e orin en"*),
 - 1a) *karregadoù dilerc'hiat*,
 - 1b) *karregadoù gouelezennel* (bet arveret endeo gant SADED) ;
- 2) *karregadoù donien*,
 - 2a) *karregadoù tanvenezel* (arveret gant SADED),
 - 2b) *karregadoù plutonek*,
 - 2c) *karregadoù hipabisel* pe *istanvenezel*
- 2*) *karregadoù didarzhel* (ger kinniget e KIS-768).

FEUILLES PERSISTANTES

[MME – 12 03 03] *Dibourc'hidik* a reer eus ar gwez a goll o delioù er goañv. Daoust ha *pourc'hidik* a c'heller ober eus ar re all ?

[GE – 13 03 03] Gl. *feuilles caduques* a veze graet Br. *delioù dibourc'hidik* anezho gant SADED. Gl. *feuilles persistantes* a ve hep mar troet dre Br. *delioù trebadus*.